

שולחן ערוך אבן העזר (סי' קנ"א)	חשבות הנפש	משנה ברורה ה"ה	ליקוטי הלכות ה"ב	ליקוטי מוה"א	יום להודש	יום
ז, ה.	זו - זה	חזרה	ע	קטו:	כ'	שבת
ט, י.	זט - רז	קיה.	עא	קטו:	כ"א	א
יא, יב.	ריא - ריב	קיה:	עב	קטו:	כ"ב	ב
יד, יג.	ריג - ריד	קיש.	עג	קיו:	כ"ג	ג
טז, טז.	רסו - רטז	קיש:	עד	קיו:	כ"ד	ד
יז, יח.	רזו - ריח	קכ.	עה	קיה.	כ"ה	ה
יט, כ.	ריט - רכ	חזרה	עו	קיה:	כ"ו	ו

בקרני אורה

יו"ל ע"י קהילת חסידי ברסלב
בנשיאות הגה"צ רבי יעקב מאיר שכטער שליט"א

231 | פרשת כי תבוא | י"ג אלול תשפ"א

דבר המערכת

נוסעים אנחנו אל המקום הנורא "המוכן לו - לרבינו הקדוש - מששת ימי בראשית לעסוק שם בתיקון העולם לדורות, לכל מי שיבוא אליו לשם, כאשר הבטיח בחיים חיותו, אשרי הזוכה לזה" (ימי מוהר"ג).
(סו).

מי יעמוד בסוד קדושים, לידע ולהשיג מה הם עוצם התיקונים הנוראים שכל אחד מאתנו זוכה לעצמו ולכל העולם בנסיעה קדושה ועצומה זו, ולא כאן המקום והזמן להרחיב בדברים נשגבים אלו. אבל על עצם הנסיעה רצינו להתעורר יחדיו:

רבינו הקדוש גילה לתלמידיו הקדושים שהוא מתגעגע מאד אחר הדרכים שהיו נוסעים בהם אליו (חיי מוהר"ג, רצו). את הדברים אמר לתלמידים שעקרו דירתם ובאו לשהות בסמוך אליו; לכאורה הם זכו לשמוע עתה את רבם הקדוש בתדירות יתירה וגם בשוב הדעת יותר, ללא טלטולי הדרכים ושאר פגעי הדרך, אבל רבינו הקדוש ידע שיש עוד עצם הדרכים שנוסעים לצדיק, וכך אמר להם: "הנסיעות והדרכים שנוסעים אל הצדיק האמת בכדי להתקרב על ידו להשם יתברך הם יקרים מאד, ומכל פסיעה ופסיעה נברא מלאך. והצדיק האמת בעצמו משתוקק ומיחל ומחכה שיזכה לראות אור בהירות הדרכים שנוסעים בהם אלו הזוכים להתקרב אליו". הוא אף הוסיף שגם מכל יגיעה ופסיעה שהולכים קודם ששוכרים את העגלה לנסוע אליו נברא מלאך.

מה זה מחייב אותנו? שמרגע התחלת צרירת ה'פעקלאך' לקראת הנסיעה, עבור דרך הנסיעה לשדה התעופה, בשהייה שם, בעליה לפליגער, בנחיתה, בנסיעה משם לאומאן וכו' וכו', יש לתת לב שכל פסיעה תהיה מרוממת, לא להיות אז בקטנות וטפשות. בכל רגע נברא מלאך, הבה נדאג שיהיה אלו מלאכי זכות מליצי ישר מופלאים, שלמים ומאירים. נישמר מכל ראייה אסורה, מכל כעס, מבטלה. נמלא את הלב בכיסופים, בתורה, בתפילה, בשיחת חברים, בשירה ובזמרה, להשתוקק להיכלל בצדיק אליו אנו נוסעים עתה, לתת כלי לאור בהירות הדרכים שלנו, ולא לאבדם חלילה בהיסח הדעת.

הן כלל נקוט בידינו ש"לכל דבר שבקדושה צריך הכנה והזמנה" (ספר המידות, תפילה כג), על אחת כמה וכמה לדבר נשגב כזה שגדול מהכל.

העורכים

פניני אור

אמרות מהורות מרביה"ק ותלמידיו

רבנו אמר: "אין וואלט געוואלט איינפירן אין דער וועלט, אז מען ווערט בר מצוה זאל מען גלייך לייגן צוויי פאר תפלין" - "הייתי רוצה להנהיג בעולם, שקשנעשים בר מצוה, יניחו מיד שני זוגות תפלין: רש"י ורבנו תם".

(שיח שרפי קודש)

בְּרִית שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה

היה זה לאחר חטא העגל, הכעס והחרון אף הגלוי היה לאין שיעור, ה' יתברך אמר בפירוש 'הרף ממנו ואשמידם' ח"ו, אבל "אז הבין משה לבלי להסתכל על פטשיות דבריו יתברך שנדמה כאילו חפץ לכלותם ח"ו, אבל באמת לאמתו אינו כן, רק הכל כדי לזרוז שיתחזק בתפילה המתיק הדינים והקטרוגים מעל ישראל, ועל כן התחזק משה אז בתפילה מאד עד שנתרצה ה' למשה וינחם ה' על הרעה, ואז לימדו סדר התפלה וגילה לו שלש עשרה מדות של רחמים, ושם גילה לו האמת לאמתו שעצם אמיתתו יתברך הוא ריבוי רחמיו וחסדיו לנצח שאינו נפסק לעולם, שזה בחינת א'-ל רחום וחנון ארך אפים ורב חסד ואמת, שזה עיקר האמת של השם יתברך, שרחמיו וחסדיו אינם כלים לעולם יהיה איך שיהיה, ותמיד מועיל תפילה ותחנונים וצעקה ושוועה לשם יתברך, כי אחר כל הכעסים שמכעיסים אותו יתברך עדיין רחמי אמיתתו אינם כלים לעולם" (ליקוטי הלכות, שם).

הצדיקים שבכל דור ודור "ממתיקים כל הדינים שבעולם ומבטלים כל הגזרות רעות מישראל על ידי ש'מכניסים הדעת האמתי בישראל, להתחזק בתפלה ותחנונים תמיד, כי זהו עיקר האמת לאמתו" ומלמדים לכל אחד מאתנו שגם בגלות נפשו הפרטית יתעצם תמיד בתפילה יהיה איך שיהיה, ויאמר לעצמו: "אני מאמין שבאמת לאמתו שגם עתה אחר שעשיתי מה שעשיתי ועבר עלי מה שעבר, עדיין עדיין אתה חפץ להושיעני, ועל כל אני מתחזק ומתפלל ענני באמת ישעך" (שם).

זהו טיבם של י"ג מדות של רחמים אותם אנו מרבים להזכיר בימי הסליחות, כאשר הדין הולך וקרב והפחד והיראה מתעצמים, ואז אורב היצר להפוך את היראה לדבר האוטם את הלב ומרחיקו מהבורא ח"ו, כי "כשאדם בצרה ח"ו הוא בסכנה גדולה גם בענין כשרותו ויהדותו, כי לפעמים נתעקם הלב מאד על ידי הצרות והיסורים" (ליקוטי הלכות, כלאי במה ד, ו) "על ידי זה נתעקם לבו מה' יתברך ואינו יכול לצעוק אליו ואז ח"ו באמת נתרבין עליו הצרות רחמנא ליצלן" (שם). דוקא אז עלינו לשוב ולשגן ולעורר ולהזכיר ולהאמין במהות תוקף הכעס והחרון אף, ולקבוע בלבנו את האמת לאמתו האמור ב"י"ג מדות רחמים אלו: "שרחמיו וחסדיו אינם כלים לעולם יהיה איך שיהיה, ותמיד מועיל תפילה ותחנונים וצעקה ושוועה לשם יתברך, כי אחר כל הכעסים שמכעיסים אותו יתברך עדין רחמי אמיתתו אינם כלים לעולם".

ככל שנרבה באמירתם בכוונה ונעורר לבנו להתחזק בכל עוז בתפילה ולא ניתפס לחיצוניות התגלות מדת הדין בעולם, כך יומתקו מאתנו הדינים והגבורות הקשות, ונמשיך עלינו שנה טובה ומתוקה. רק נתחזק ונתעצם להאמין ברחמיו יתברך ונחזיק במעוז התפילה בכל עת מתוך ביטול מוחלט לדעת הצדיק שידע את האמת לאמתו, כי אז ניכתב בספר החיים לטובה בזה ובבא.

הוא מלא חרדות, 'הנה יום הדין'... המאורעות המחרידים בשנה שעברה והאסונות האיומים שפקדו את עם ישראל בקיץ העבר חקוקים בעצמותיו וגורמים לו פחדים ואימות. גם ברוחניות וגם בגשמיות עברו גלי גלים. ועתה עם התקרב יום הדין הנורא אשר "בראש השנה יכתבון, מי יחיה ומי ימות, מי בקצו ומי לא בקצו, מי ברעש ומי במגפה, מי ישקט ומי יטרף", קשה לו אפילו להתפלל על השנה החדשה, המכות הללו עשו לו רע בלב, נדמה לו שהסתרה עצומה כל כך ונפשו חוששת מפני הבאות.

במוצאי שבת קודש יתחילו המוני עמך בית ישראל לומר 'סליחות', שאחת מעיקריה היא הזכרת י"ג מידות של רחמים. חז"ל הקדושים הפליגו בעוצם מעלת הזכרת מידות אלו ואמרו: "ברית כרותה לשלש עשרה מידות שאינן חוזרות ריקם" (ר"ה יז ע"ב) "ולעולם ירבה אדם בתפלה ובסליחות ובהזכרת שלש עשרה מדות ומתוך כך נענה" (מאירי, שם). השי"ת בעצמו לימד את משה סדר תפילה זה, ונתעטף כביכול כשליח צבור ואמר לו: "כל זמן שישראל חוטאין יעשו לפני כסדר הזה ואני מוחל להם" (גמ' שם). כמובן שאין הכוונה להזכרה בפה לבד, ואף הפוסקים מאירים: "שצריך לומר הסליחות בנחת ובמתון ובכוונה ואסור להזכיר י"ג מדות שלא בכוונה" (שערי תשובה, סי' תקפ"א סק"א). יש לשים לב למהותם של מדות רחמניות אלו, ורק כך הם אכן ממתיקים דינים.

מדוע נחזק כל כך בשזכיר מידות אלו פעמים רבות כל כך בימים שקודמים לדין הגדול? רבי נתן מלמדנו יסוד עצום: "עוצם גדולת רחמיו וחסדיו יתברך הם עד אין סוף ואין תכלית, ואי אפשר להשיג כלל עוצם אמיתת כוונתו יתברך אפילו בתוקף כעסו וחרונו אפו ח"ו, כי גם אז רצונו יתברך שנבקש ונתפלל לפניו וחפץ להושיענו באמת ישועה שלימה, ועל כן גם אז צריכין להתחזק בתפילה ולהתחנן לפניו יתברך ולבטוח ברוב רחמיו וחסדיו אשר אי אפשר להשיג כלל" (ליקוטי הלכות, ריבית ה, ג). גם בתוקף הכעס והחרון אף, כשנדמה שמשמייים משליכים ארץ תפארת ישראל בזעם, גואים ומתעצמים למעלה הרחמים והחסדים בלי גבול, גם אז רוצה השי"ת להושיענו לישועה שלימה באמת, וגם אז תפקידנו לבטוח ברחמיו וחסדיו שהם למעלה מהשגת אנוש, ומכח בטחון זה עלינו להתעצם בתפילה ותחנונים שיגלה רחמיו כרצונו.

זוהי אמיתת דעת הצדיק: תוקף הכעס והזעם המתגלה לעין בשר, אין תוכו כבדו. באמת אין כאן שנאה ולא ריחוק, הכל מלא אהבה וחסד מבפנים, והיא שמחייבת להתגבר דוקא אז בבטחון ותפילה, כי חיבתו ורחמנותו הם אין סופיים. ואת הגילוי הזה לימד הקב"ה למשה רבינו כשגילה לו את שלוש עשרה המידות של רחמים.

לתגובות והערות
ניתן לקבל את הגיליון באימיל מידו שבוע
3323796@gmail.com

הדל"ג 6:33 - נין ההמה 6:06 - מוזק"ש 8:38
צאת השבת 7:46 - צאה"ש לר"ת 8:25

להמשיך את הדעת אל תוך הלב!

ולא נתן ה' לכם לב לדעת

אע"פ שלכאורה בפשטות, מקום ה"דעת" הוא ב"מח" ולא ב"לב", אעפ"כ אנו רואים מלשון הפסוק - "לב לדעת" - שהדעת הוא בלב.

כי אכן, 'דעת' אמיתית היא לא רק הבנת השכל והמח, אלא בעיקר הבנת והרגשת הלב. ורק מי שמכניס את החכמה וההשגה שבמוחו אל תוך רגשי הלב, הוא בעל דעת אמיתית.

וכלשון רבינו:

"הדעת צריך להיות בלב, כי גם עכו"ם יש לו דעת, אך הוא בלא לב. אך עיקר הדעת כשהוא בלב, כמו שכתוב וידעת היום והשבות אל לבבך, כמו שכתוב 'ולא נתן לכם לב לדעת' דייקא" (ליקוטי מוה"ר, קנד).

תן לנו אתה!

ולא נתן ה' לכם לב לדעת

פסוק זה פירושו חכמינו ז"ל, על מה שלא היה להם לישראל 'לב לדעת' ולא הבינו בשבעה שאמר הקב"ה "מי יתן והיה לבבם זה להם ליראה אותי כל הימים" היה להם לבקש ולהתחנן לפניו "תן לנו אתה".

וכך איתא בגמרא:

"תנו רבנן: מי יתן והיה לבבם זה להם - אמר להן משה לישראל: כפויי טובה בני כפויי טובה, בשעה שאמר הקדוש ברוך הוא לישראל: מי יתן והיה לבבם זה להם, היה להם לומר: תן אתה... אף משה רבינו לא רמזה להן לישראל אלא לאחר ארבעים שנה, שנאמר: ואורך אתכם במדבר ארבעים שנה, וכתוב: ולא נתן ה' לכם לב וגו'" (עבודה זרה ה"ב).

ומכאן עלינו ללמוד לעצמנו, שיהיה לנו עכ"פ עתה 'לב לדעת', שכשאנו רואים שהקב"ה מבקש מאתנו - בפרט בימים הנוראים - שנירא ונתפחד ממנו, עלינו לבקש ולהתחנן מאתו על זה בעצמו: תן לנו אתה יראת שמים!

"ומכל זה מבואר לעין האמת כמה מזוהרים חכמינו ז"ל על התבודדות, דהיינו לפרש שיחתו לפני השם יתברך ולבקש מלפניו שיתן לנו יראת שמים לבלתי נחטא, אף על פי שהכל בידי שמים חוץ מיראת שמים, אף על פי כן הכל בידו וצריכין לבקש אותו יתברך דייקא על זה, כמו שמבואר היטב בגמרא הזאת במשה התרעם עליהם שם יתברך וקרא אותם 'כפויי טובה', דהיינו לבקש אותו יתברך תמיד 'תן לנו אתה', שהוא יתברך יתן להם יראת שמים.

וצריכין להכניס עצמו מאד מאד בהלימוד של התבודדות, דהיינו לבקש אותו יתברך תמיד 'תן לנו אתה יראת שמים', ולבלי ליפול בדעתו בשום אופן עד שאמר רבותינו ז"ל שם שאף משה לא רמזה להם כי אם בסוף ארבעים שנה, כי אין אדם עומד על דעתו של רבו עד ארבעים שנה.

ראה והבן היטב כמה צריכין לעסוק בזה להבין סוף דעתם של רבותינו ז"ל שהזוהרו אותנו על זה. כי הבעל דבר מחליש מאד דעתו של כל אחד ואחד כאילו עליו לא כיוונו רבותינו ז"ל, לפי עכירת מעשיו וקשיות ערפו וכו'. אבל באמת אינו כן, רק השם יתברך רוצה שבניו בעצמנו סוף דעתו שרצונו וחפצו שנבקש אותו תמיד 'תן לנו אתה לב טוב וכשר ליראה את שמך'" (השתכחות הנפש, הקדמה).

שאלה:

מדברים הרבה בימים אלו על הפחד והאימה, "כי בא כי בא לשפוט הארץ", ואני בעניי, בכל פעם שמדברים מיראה ופחד, בפרט מענין אימת הדין והמשפט, או מיראת העונש והגיהנום, אני מרגיש שהיראה הזאת שוברת ומדכאת אותי, וזה לא מביא אותי לידי התעוררות לתשובה, מרוב כבידות ויגון ואנחה. מה עושים?

תשובה:

רבי נתן כבר כותב את דבריו, בשפה ברורה ונעימה, וכך הוא מתאר את מצבך / מצבנו:

"יש כמה וכמה שעל ידי עצם היראה שלהם, נופלים יותר. כְּאִשֶּׁר שְׁכִיחַ בְּכֶמֶה בְּנֵי אֲדָם שֶׁקְשִׁיּוֹשִׁבִים עַל סֵפֶר רֵאשִׁית חֲקֵמָה הַקְדוּשׁ אוֹ שֶׁאֵר סִפְרֵי מוֹסֵר הַמִּדְבָּרִים מִגְדֵּל מְרִירוֹת הָעֲנָשִׁים הַקְשִׁיּים הַמְגִיעִים עַל כָּל עֵבֶרָה, רַחֲמָנָא לְצַלּוּ, הֵם נוֹפְלִים בְּדַעְתָּם יוֹתֵר רַחֲמָנָא לְצַלּוּ, מִחֲמַת שִׂידָעִים בְּעֲצָמָם שֶׁעָבְרוּ עַל כָּל אֵלוֹ הַדְּבָרִים כְּמָה וְכְמָה פְעָמִים יוֹתֵר וְיוֹתֵר רַחֲמָנָא לְצַלּוּ, וּמִגְדֵּל הַמְרָה שְׁחָרָה וְעֲצָבוֹת שׁוֹפֵל עֲלֵיהֶם, עַל יְדֵי זֶה הֵם נוֹפְלִים יוֹתֵר מִבְּחַלְהָ. עַד שִׁישׁ שְׂבָאִים עַל יְדֵי זֶה לְכַפִּירוֹת, חֵס וְשְׁלוֹם, כִּי מִחֲמַת שְׂאִינָם יְכוּלִים לִשְׂאֵם עֲלֵיהֶם אִימַת יְרֵאת הָעֲנָשׁ הַגְּדוּל כָּל כָּף, וְכֵן הַתַּגְבֵּר עַל יִצְרָן אֵינָם מִתְגַּבְּרִים, וְעַל כֵּן אוֹי לָהֶם מִיִּצְרָן אוֹי לָהֶם מִיִּצְרָן, וּמִחֲמַת זֶה נִמְצָאִים שְׂבָאִים עַל יְדֵי זֶה לְכַפִּירוֹת חֵס וְשְׁלוֹם. וְכֵן זֶה מִחֲמַת שִׂידָעִים הָעֲנָשׁ הַיָּחִידִית דִּינָם וּמִבְּחִינַת דִּינָם נִשְׁתַּלְשַׁל כָּל אֲחִיזוֹת הַצָּר הָרַע וְהַסְטָרָא אֲחָרָא (כְּמִבְּאָר בְּמָקוֹם אַחֵר). וְעַל כֵּן כְּשֵׁאִינוֹ זוֹכֵה, אֲזִי חֵס וְשְׁלוֹם נִתְהַפֵּךְ לוֹ הִירָאָה לְרַעָה, רַחֲמָנָא לְצַלּוּ, כִּי נוֹפֵל לְעֲצָבוֹת וּמְרָה שְׁחוֹרָה חֵס וְשְׁלוֹם, שְׁעַל יְדֵי זֶה מִתְגַּבְּרִים הַתְּאוּזוֹת יוֹתֵר" (ליקוטי הלכות, פסח ט, יז).

ממש כפי שכתבת - היראה לא מביאה אותך אלא לעצבות ומרה שחורה, הגורמת להתגברות התאוות יותר.

והעצה לכך היא: לקבל את ה"יראה" על ידי רבינו הקדוש, אשר מאיר עלינו את יראת העונש מתוך תקווה עצומה, ואמונה איתנה ברחמי ה' עלינו. ואז, תביאך יראת העונש דייקא, לששון ושמחה והתחזקות.

וגילו ברעדה

וכלשון מוהרנ"ת:

"ה' יתברך חֹמֵל עַל עַמּוֹ וְשׁוֹלֵחַ עֲלֵינוּ הָאֲרָה עַל יְדֵי צְדִיקֵי הַדּוֹר מִבְּחִינַת הִירָאָה שֶׁל מִשִׁיחַ, שְׂיִמְשִׁיף הִירָאָה בְּשִׁכְל עֲלִינוּ כָּל כָּף עַד שֶׁתִּגְעִיף הִירָאָה לְטוֹבָה אֶפְלוּ לְהַגְרוֹעַ שְׁבִגְרוּעִים, שְׂאֶפְלוּ הַרְחוֹק מֵאֵד מֵאֵד יְהִיָּה לוֹ דַּעַת אֲמִתִּי לְהַבְחִין הָאֲמֵת שֶׁגַּם הוּא יֵשׁ לוֹ תִקְוָה כִּי רַחֲמֵי יִתְבָּרַךְ רַבִּים מֵאֵד מֵאֵד. וְעַל כֵּן בּוֹדָאי לֹא יִפֵּל עַל יְדֵי יְרֵאת הָעֲנָשׁ, אֲדַרְבָּא, מִיְרֵאת הָעֲנָשׁ יִחָזַק אֶת עֲצָמוֹ לְמִצָּא בְּעֲצָמוֹ נְקֻדוֹת טוֹבוֹת וְלִשְׁמַח אֶת עֲצָמוֹ בְּמָה שֶׁהוּא מְזַרֵּעַ יִשְׂרָאֵל עַל כָּל פְּנִים, וְלְהַמְשִׁיךְ עַל עֲצָמוֹ חֵינִת וְשִׁמְחָה עַל פִּי כָּל הַדְּרָכִים וְהַעֲצוֹת שֶׁזֶהְיָנוּ רְבֵנוּ וְזָרוֹנוּ לְבָרְכָה, כְּמִבְּאָר בְּסִפְרֵי הַקְדוּשִׁים. נִמְצָא שְׂדִיקָא עַל יְדֵי יְרֵאת הָעֲנָשׁ יְבוֹא לְשִׁמְחָה גְדוּלָה, כִּי יְרֵאת הָעֲנָשׁ תְּכַרְיִחָה לְקִיָּם דְּבָרֵי הַצְּדִיקִים אֲמִתִּים שֶׁמְזַהֲרִים מֵאֵד מֵאֵד אֶת הַגְּרוּעִים שְׁבִגְרוּעִים שִׂיחָזַק אֶת עֲצָמוֹ בְּשִׁמְחָה תְּמִיד עַל פִּי דְרָכֵי עֲצוּתֵיהֶם הַקְדוּשׁוֹת" (שם, יז).

וכך כותב מוהרנ"ת על אימת הדין של ימים אלו:

בתחילת דבריו הוא כותב: "והנה ימי המשפט והדין הגדול של ראש השנה ממשמשינו ובאין וכבר ברכו ראש חדש אלול, וצריכין לרעד ולפחד מאד ממשפט הזה שנוגע לחיים נצחיים, ואי אפשר לשבח במקומו ולפסי בדברים.

אך תיכף לאחר זה הוא ממשיך וכותב "ותכף שזוכרין ביראת ה', אף על פי שיודעים כל אחד בנפשו שאינו נקי כלל, אף על פי כן יכולים לשמח ולחיות חיים אמתיים, כי יראת ה' תוסיף ימים, בחינת יראת ה' לחיים. וזה עקר שלמות היראה, שדיקא על ידי היראה הגדולה יגיע לשמחה כמו שכתוב "וגילו ברעדה".

ועקר בכח הצדיק האמת, כי מאחר שזוכרין איך צריכין לפחד ולרעד מעצם הפגמים וכו' תכף מחיין ומשמחין עצמנו מה שאנו סמוכין בכח גדול ונפלא כזה וכו'. בפרט שזכינו גם כן לחטף כמה נקודות טובות בכל יום להחיות עצמנו על ידי זה. ועל ידי זה יכולים לישוב דעתו ולהוסיף בכל יום כל מה דאפשר, ולחדש ולחזק הרצון והכסופין דקדושה בכל יום, ולהוציא הכסופין מכת אֵל הפעל על ידי דבור פיו. און טאקי פארט אַשְׁרֵינוּ שְׁאֵנוּ יוֹדְעִים מְכַל זֶה וְעוֹד וְעוֹד, לְעוֹלָם לֹא יְבוֹשׁ מֵהַ שְׂכִינֵנוּ לִידַע מֵאֲמַת כְּזֶה" (עלים לתרופה, מכתב מיום א' שופטים תקצ"ה).

פנינים מאורים וחדושים מהוריים מלוקטים מספרי גדולי הצדיקים ז"ע מתוך רשימותיו של הגר"ם שכמעט שליט"א אשר ציין ורשם לפניו לזכרון.

לקט ספרי"ם

ספרי חסידות

הגאולה תהיה ע"י עבודת הצדיקים בתורה ותפילה

ושמתי פְּדוּךְ שֶׁמִשְׁתִּיךְ וְשֶׁעֲרִיף לְאֲבִי אֶקְדָּח וְכָל גְּבוּלָךְ לְאֲבִי חֲפֵץ (ישעיה נד, יב). איתא בילקוט מהו כדכדו פליגי בה תרין מלאכי חרץ ירעא מיכאל וגבריאל ותרין אמוראי בארעא יהודא וחזקיה בני רבי חייא חד אמר שוהם וחד אמר ישפה, וקוב"ה אמר ליהוי כדון וכדין. וכל גבולך לאבני חפץ אמר הקב"ה בעולם הזה ישראל מתחמין על ידי עפר וצורות אבל לעתיד יהיו מתחמין על ידי אבני כסף וזהב ומרגליות עכ"ל. הנה ענין פלוגת המלאכים והאמוראים היא לדעת על ידי מי תהיה הגאולה, כי יש צדיקים שעיקר עבודתם על ידי עסקם כל היום בתורה הנקרא שה"ם אותיות משה"כ כי כל התורה נקראת על שמו ככתוב (מלאכי ג, כב) זכרו תורת משה עבדי. ויש צדיקים שעיקר עבודתם על ידי התפילה ויחודים הנקראים יש"פ"ה שהצירוף מורה "יש פ"ה. וקוב"ה אמר ליהוי כדון וכדין דהיינו שכולו מחמדים וממתקים הן התורה הן התפילה, רק בעולם הזה כל ימי משך החורבן העבודה ללקוט שושנים הניצוצי קדושה מתוך עפר וצורות, דהיינו על

ידי צרות רעות ושיעבודים רח"ל אשר הצדיקים עומדים בניסוים ועובדים הש"י. אבל לעתיד שיעביר רוח טומאה מן הארץ ונגלה כבוד ה' ואז תהיה העבודה באהבה ורשפי אש הנגלות מבלי לבוש, וזה נקרא אבני כסף וזהב.

עבודת ישראל הפטרת נח דף ד עמוד א לט-25

זה שאנו קוראין להש"י בלשון אתה הוא חסד גדול מהש"י

אתה כהן לעולם (תהילים קי, ד). פרשו רבותינו נ"ע, דהנה אנחנו קורצין חומר מלאי חטא ועון ואף על פי כן אנו זוכים לדבר ולהתחנן לפני מלך הכבוד הוא היוצר כל דלית מחשבה תפיסא ביה, וגם אנו קוראין אותו בלשון 'אתה' כאשר ידבר איש אל הניצב לעומתו, וזה בוודאי חסד גדול ופלא מרחמי הש"י מרחם על בריותיו, וידוע כי ענין החסד מכוונה תמיד בשם כהן איש חסד, וזה פירוש את"ה, מה שאנו זוכים לדבר לך בלשון את"ה הוא כה"ן לעולם היינו מפני כי לעולם חסדו.

עבודת ישראל לך דף ד עמוד א לט-26

הכנה מיום טוב ראשון ליום טוב שני

דין הכנה מיו"ט ראשון לשני

השבוע למדנו בסימן תק"ג (ס"א) דיני הכנה מיום טוב ראשון ליום טוב שני, שאסור לעשות שום מלאכה ביום טוב ראשון לצורך יום טוב שני, מפני שיום טוב שני הוא ספק חול ואסור להכין מיום טוב לחול. וגם בראש השנה צריכים לזהר בזה ואסור לעשות הכנות מיום טוב ראשון ליום טוב שני, שאינה קדושה אחת רק להחמיר ולא להקל (בביה"ל ד"ה ואפילו, כתב דלפי שיטת הגר"א בדת הרמב"ם מותר בראש השנה באופן שיש היתר של האויל, אבל במשנ"ב סתם הדברים כפסק השו"ע).

איסור הכנה מיום טוב ראשון לשני הוא בין בדברים האסורים מחמת מלאכה, שלא הותר לעשות מלאכה אוכל נפש רק לצורך יום טוב ולא לצורך חול, והעושה מלאכה לצורך חול חייב מלקות מן התורה (באופן שאין היתר של האויל ומיקלעי אורחים, דאי לא הכי אין זה רק מדרבנן). ובין בעשיית סתם דברים של טירחא, שאסור לעשות דבר טירחא לצורך חול מדרבנן, והרי זה זלזול ביום טוב.

לבשל ביו"ט ראשון ליו"ט שני

מטעם זה אסור להתחיל בבישולים לצורך סעודת ליל יום טוב שני רק לאחר צאת הכוכבים, ואפילו בבין השמשות אסור לבשל לצורך יום טוב שני שעדיין הוא ספק יום ראשון (ביה"ל ד"ה ביו"ט). ומשמע מפשט דברי המשנה ברורה (פס"י רצט) שאין להתיר לעשות שום מלאכה אפילו לאחר צאת הכוכבים, ורק לאחר תפילת מעריב או לאחר קידוש מותר, דכשם שמיום טוב לחול אסור לעשות שום מלאכה קודם אמירת 'ברוך המבדיל', כך גם מיום טוב ליום טוב אסור לעשות שום מלאכה קודם אמירת ברכו או קידוש. וכן פסק השבט הלוי (לקט הל' יו"ט ע"ט כח) והורה שלא יעשו הנשים שום מלאכה רק עד אחר אמירת 'ברכו' בבית הכנסת. אבל הגרש"א ז"ל (יו"ט שני כהלכתא פ"א הע"ב) צידד להקל בזה ודחק עצמו בפשט דברי המשנה ברורה.

אמנם, בשלשה אופנים מותר לבשל מיום טוב ראשון ליום טוב שני, ואלו הם:

א. חד טירחא: אם צריך לאכול איזה מאכל ביום טוב ראשון מותר להרבות בשיעורים ולבשל כמות גדול ממאכל זה כדי שישאר לו ממנו ליום טוב שני, וכן אם צריך כוס מים חמים מותר לתמם הרבה מים במיחם גדול כדי שיהיה לו גם ביום טוב שני.

והיתר זה מותנה בשני תנאים: א. שצריך להניח הקדירה עם כל התוספת שבתוכה על האש בפעם אחת, אבל לאחר שכבר הניח הקדירה על האש אסור להוסיף עוד חתיכות בתוך הקדירה לצורך יום טוב שני, שהרי זה כמבשל במיוחד לצורך יום טוב שני. וכן אסור להוסיף מים לתוך המיחם לצורך יום טוב שני אם יש בו מספיק מים חמים לצורך יום טוב ראשון, אבל אם אין מספיק מים חמים לצורך היום מותר להוסיף עוד מים, ויזהר

שם יש מספיק מים לאחר ששפך שפיכה אחת לא יוסיף לשפוך עוד מים (שו"ע שם ס"ב).
ב. ההיתר הוא רק כשצריך באמת לאכול קצת מהתבשיל, אבל אסור לבשל כמות גדולה ולאכול קצת כדי להתיר הבישול (משנ"ב שם סק"א).

ב. משיבא התבשיל: מותר ליתן בתבשיל דבר שמשביח את התבשיל גם אם לא יאכל ממין זה שמשביח. לדוגמא: מותר להוסיף הרבה חתיכות בשר במרק או בטשולנ"ט אף אם אינו רוצה לאכול הבשר עצמו ביום טוב, דכיון שמשביח את המרק ואת הטשולנ"ט ורוצה לאכול את המרק או הטשולנ"ט הרי זה כצורך יום טוב. ודוקא אם באמת מכין לכך, אבל אסור להערים להוסיף בשר בתבשיל לצורך מחור ולומר שמתכוין להשביח (ס"א וביה"ל ד"ה אבל).

ג. הערמה: מעיקר הדין מותר להערים לבשל ביום טוב ראשון לצורך ליל יום טוב שני אם אוכל מעט מהתבשיל ביום טוב ראשון, אם יש תנאים אלו: א. שלא יאמר בפה מלא שמבשל לצורך הלילה (משנ"ב סק"ו). ב. שלא יהא לו מין תבשיל זה מבושל בקדירה אחרת (שם סק"א). ג. שעדיין לא סעד סעודת יום טוב, אבל לאחר הסעודה אסור (שו"ע שם). ד. גם כשיש כל התנאים האלו, כתב המשנה ברורה (סק"ז) שהמחמיר שלא לסמוך על היתר זה תבוא עליו ברכה.

היתרים אלו אינם רק אם המאכל יהיה ראוי לאכילה מבעוד יום, אבל אם מתחיל לבשל זמן מה קודם שקיעת החמה ולא יספיק להיות ראוי לאכילה עד השקיעה, אין שייך כל ההיתרים האלו.

הדלקת נרות ביו"ט שני

נוהגים שאין הנשים מדליקות נרות של יום טוב שני מבעוד יום, רק לאחר שבאים מבית הכנסת מדליקות נרות ומברכות עליהן, שאם ידליקו מבעוד יום נמצאו עושים מלאכה ביום טוב ראשון לצורך יום טוב שני. וכן כתב המטה אפרים (ס"ה תקצ"ט). ואף דמבואר במשנה ברורה (ס"ה תקיד סק"ג) שמותר להדליק נרות בבית הכנסת סמוך לחשיכה, זהו דוקא בזמנם שלא היה אור הלעקטערי והנרות היו לתועלת באותה שעה שכבר היה חשוך קצת, אבל בזמנינו שיש אור הלעקטערי ואין מדליקים רק לצורך יום טוב שני אין להדליק רק לאחר צאת הכוכבים ואמירת ברכו (ע"י מנח"א ח"ב ס"י נח ז"ת).

טלטול ברה"ר בבין השמשות

הגאון רבי עקיבא איגר (נגי רעק"א ס"י כא) הסתפק אם מותר לעשות מלאכה בבין השמשות שבין יום טוב ראשון ליום טוב שני אפילו כדי ליהנות ממנו מיד, דכיון שכל משך זמן בין השמשות הוא ספק אולי בכל רגע הוא המעבר מיום לילה, אם כן יש לחשוש שאם ברגע זה שעושה המלאכה עדיין יום ראשון, ובשעה שנהנה ממנו כבר לילה, נמצא

אמירת י"ג מידות ביחידות

בכך. וכן מובא בשו"ת יפה נוף (ס"ו ק) לאחד מן הראשונים שכתב בזה"ל: "ודאי מי שאינו בקי לקרות בטעמים קורא אותן כמו שקורא שאר פסוקים שבתורה".

לא הספיק לאמרו עם הציבור

מי שאומר סליחות עם הציבור ולא הספיק לומר ביחד עמהם כל הי"ג מידות, כתב הבן איש חי (ש"א תשא ס"ד) שאם התחיל הי"ג מידות עם הציבור מותר לו להמשיך ולאמרו בנחת בעוד שהוא נמצא במחיצתם, דכיון שהתחיל עמהם הרי זה כקורא עם הציבור.

ולפעמים קורה שהציבור ממהרים באמירת הסליחות ויש יחידים שמתעכבים בפיוטי הסליחות ואינם מספיקים לומר עם הציבור את הי"ג מידות, באופן כזה נכון להפסיק באמצע הסליחה ולומר י"ג מידות עם הציבור, ואחר כך לסיים הסליחה ולהמשיך לקטע הבא ללא הי"ג מידות (שבט הלוי ח"ט ס"י כד).

ומי שעומד באמצע א'-ל מלך יושב' ומצא עצמו שהציבור סיים כבר את הי"ג מידות, כתב החיד"א בשו"ת תורה לשמה (ס"ו זצ) שמותר לו להמשיך ולומר הי"ג מידות בדרך תפילה, שהיודיו נחשב כהתחלה של י"ג מידות ומותר לו לסיים לבד את הי"ג מידות כי גם זה נחשב אמירה עם הציבור. וכן הביא בלקט הקמח החדש (ס"ו קלא סק"ז) בשם ספר מאורי אור. אך בשו"ת שבט הלוי (שם) לא הסכים לזה, וכתב שיש להפסיק באמצע א'-ל מלך יושב' ולומר י"ג מידות עם הציבור.

כתוב בשולחן ערוך (סימן תקסה ס"ה): "אין היחיד רשאי לומר י"ג מידות דרך תפילה ובקשת רחמים, דדבר שבקדושה הם". ועל פי זה כתבו הפוסקים כי מי שאומר סליחות ביחידות צריך לדלג אחרי כל סליחה על הי"ג מידות, וכן בכל פעם שנזכר בסליחה מענין י"ג מידות כמו "זכור לנו היום ברית שלש עשרה" וכדומה צריך לדלג על זה (משנ"ב ס"ב תקפא סק"ד).

דרך ניגון וטעמים

האיסור לאמרו ביחידות הוא רק בדרך תפילה ובקשה, אבל בדרך קריאה ולימוד מותר (שו"ע שם). וכיון שאמירת י"ג מידות באמצע סליחות הוא דרך תפילה ובקשה ולא דרך קריאה, על כן כתבו הפוסקים שהיחיד צריך לדלגו. אכן במטה אפרים (שם) כתב שאם אומר הי"ג מידות בניגון וטעמים מותר לאמרו גם באמצע הסליחות, דכיון שאמרו בניגון וטעמים הרי זה מוכיח שמכוין לאמרו דרך קריאה בתורה ולא בדרך תפילה ובקשה (ע"ע בסי' נט ס"א). אלא שגם אם אומר בניגון וטעמים אסור לומר "זכור לנו היום ברית שלש עשרה" שהיא דרך תפילה (שו"ת מנח"א ח"ד ס"י כב).

בפשטות משמע שצריך לאמרו דרך ניגוני וטעמי התורה, אבל בשו"ת אגרות משה (יו"ד ח"ג סס"י כא) כתב שאין צריך לומר דוקא בניגוני וטעמי התורה, רק בניגון של דרך לימוד ולא בניגון של דרך תפילה, שאם דרכו תמיד לקרות פסוקי התורה בניגון אחר, רשאי לקרוא בניגון הלימוד שרגיל

שעושה מלאכה מיום טוב ראשון ליום טוב שני שהוא ספק חול. ומסיים רבי עקיבא איגר: "חידוש כזה לא הוא שבקי הפוסקים מלהודיענו, וצ"ע לדינא".

והנה אם נצדד להחמיר כדבריו, יהיה אסור להדליק נר מנר במשך זמן בין השמשות כיון שמשתהה מעט בין המלאכה להנהגה, ויש לחשוש שהדליק ביום ונהנה ממנו בלילה. וכן אסור לטלטל מחזור ברשות הרבים במשך זמן בין השמשות, שאולי ברגע שמוציא הסידור מביתו עדיין יום וכשמגיע לבית הכנסת כבר לילה ונמצא שהעביר ד' אמות ברשות הרבים ביום טוב לצורך חול.

חשש זה מצוי בראש השנה שבדרך כלל הולכים עם המחזורים לאמירת תשליך לעת ערב של יום טוב ראשון, ולדברי רבי עקיבא איגר צריכים להקפיד שלא לטלטל את המחזור במשך זמן בין השמשות מחוץ לעירוב. ומכל מקום נראה דכיון שלדעת הרבה פוסקים אין לנו רשות הרבים מן התורה בזמן הזה, אם כן חשש ההוצאה הוא רק איסור דרבנן, ובמלאכות האסורות רק מדרבנן יש לצדד להקל להו"ט ספק דרבנן לקולא (ע"י בתשו"ר רעק"א שם וביו"ט שני הכלתנו פ"א הע"א).

ובאורחות רבינו (ח"ב יו"ט אות יב) מובא שכשהיו חוזרים מאמירת תשליך ביום א' דראש השנה עם מרן החזון איש צצוק"ל ושקעה החמה באמצע הדרך, היו קוראים כל הדרך מתוך המחזור עד שהגיעו לבית, שהיו רוצים להנות תיכף מהטלטול ברשות הרבים, שאסור לטלטל ברחוב בבין השמשות אם אין בזה הנאה מיידית משום דהוי מכין מיום טוב לחול, דיום טוב שני חול לעומת יום טוב ראשון.

הדחת כלים וסידור הבית ביו"ט ראשון

כתבו הפוסקים שאסור להביא יין מן המרתף ביום טוב ראשון לצורך יום טוב שני, אף שאין בזה איסור מלאכה, דהוי כטורח מיום טוב לחול. וכן אסור להדיח כלי הסעודה ביום טוב ראשון לצורך יום טוב שני, ואין לסדר את הבית ביום טוב ראשון לצורך יום טוב שני (משנ"ב סק"א). ודוקא אם לא יהיה לו מזה תועלת ביום טוב ראשון, אבל אם ישתה מעט מהיין גם ביום טוב ראשון, או ישתמש בכלי הסעודה, או שרוצה לישב בבית מסודר במשך יום טוב ראשון אין בזה חשש.

כל עוד חיים - צריך ללמוד

ליומא דהילולא של הרה"ק רבי אברהם שטערנהארץ זי"ע
כ' אלול תשט"ו

מאלף היה לראות את הרה"ק רבי אברהם שטערנהארץ זי"ע בשלהי ימי מגורי היהודים בעיר העתיקה, בשנת תש"ח, השנה בה התמוטטו סדרי ארץ, ורוח של מלחמה הורגש כל רגע. המצב היה נורא, המוות ריחף בחלל, ממש אמרו ויודו. אך למרות כל המהומה - רבי אברהם לא התפעל, מוחו עבד היטב. במחסן הקטן שאולתר למקלט הוא ישב לו בפנינתו סמוך לחלון וניהל את כל סדר יומו, כולל סדרי שיעוריו, ובמיוחד הרבה ללמוד 'ליקוטי הלכות'.

אחד הנוכחים לא התאפק ושאלו: 'כיצד אתה יושב בניחותא ולומד ליקוטי הלכות, הרי עוד מעט יכנסו לכאן הערבים וישחטו את כולנו?!' ענה רבי אברהם במתק לשונו: 'נו, אתה הרי הנך יונגערמאן, אבל אני כבר יהודי זקן; ממיילא אני צריך למות, מה כבר ההבדל אם אמות בצורה כזו או אחרת?!... כל עוד חיים, צריך ללמוד ליקוטי הלכות!'

מחזה זה ללמד יצא על כל ימי חייו של רבי אברהם שעוד בשחרות ימיו המית את עצמו באהלה של תורה והסתגר בד' אמות של הלכה, ואין פלא איפוא שגם במצבים הכי קשים לא פסיק פומיה מגירסא, באשר לא היה לו בעולמו כי אם תורה ועבודת ה', ותו לא מידי.

מיום עמדו על דעתו ועל דעת קונו לא פסקה תורת רבינו הק' מעל שפתינו, כאשר בשחר ימיו זכה לקבל דעת דקדושה אצל זקנו, אבי אמו, הגאון הק' מטשעהרין זי"ע, שהסתופף בצלו לאחר הסתלקות אמו בצעירותו, ואף גם זכה להתחמם לאורם של עוד גדולי תלמידי זקנו מוהר"ת ובניו הק' זי"ע, שהיו בני דודו. ובמיוחד הגה והתמיד בספר הקדוש 'ליקוטי מוהר"ן' עד שמרוב גירסא ושינון נעשה בו בקי וזקן שלא נראה כמוהו, עד שידעו כולו בעל-פה ככתבו וכלשונו!

וכך, מתוך התעוררות עצומה, זכה רבי אברהם זי"ע במשך כל ימי חייו להעביר את תורת רביה"ק ודעתו הקדושה והצרופה לדורות הבאים.

יחד עם זאת התפרסם בבקיאותו הגדולה והעצומה בש"ס ובספרי הפוסקים, אשר ברוב שקידתו והיא גבולות ובהיותו זקן מופלג, נשארה התורה קנויה בלבו, והיא מרבה בלימוד ש"ס ולהגות בתורה הק' יומם ולילה עד ימיו האחרונים, כשניכרת עליו היטב שמחה יתירה שהוא זוכה לחסוף בעולם הזה עוד משנה ועוד דף גמרא!

גאונו המיוחדת היתה לשם דבר. טרם קבע מגוריו בעיר העתיקה התגורר בשכונת בתי אונגאריין, שם נקרא לבחון את תלמידי הישיבה והתלמוד תורה "שומרי החומות" פרקים ומסכתות, ובשעת המבחן היה הספר שלפניו סגור!

מעולם לא ראינו את רבי אברהם מדבר דברים בטלים. אפילו בעניינים נחוצים, לא דיבר יותר מרגילותו וממה שהיה מוכרח. היה עליו לזרז לפטפט על עניינים של מה בכך. מה גם שבימיו הצעירים חי ליד אנשים מגושמים שלא ידעו צורת אות, ונמאס עליו לשמוע את דיבוריהם הנבערים והגסים, ולכן הרגיל את עצמו מנעוריו שלא לשוחח כמעט עם הזולת, רק בדברים הכרחיים, או עם מי שנבדק והוחזק אצלו כאדם בר דעת וירא שמים.

אחד מאלו שרבי אברהם נאות לשוחח עמהם היה אבי מורי זצ"ל ששימש הרבה תלמידי חכמים ולשונו הייתה לשון לימודים, וכשנוכח רבי אברהם בגאונו היה מפנה מזמנו לענות לשאלותיו של אבי, ובזכות זאת זכה אבי לקבל ממנו רבות בתורה וביראה, וכן שמע ממנו עובדות נפלאות מאורחות חייהם של אנשי שלומנו בדורות הקודמים.

תדיר נהג רבי אברהם בגינוני פשיטות מובהקים, ואם כי היה משכמו ומעלה - שייף עייל שייף נפיק ולא החזיק טיבוחא לנפשיה. פעם, בהמתיקו נועם שיח עם אבי התבטא רבי אברהם: "א וונדער אז איר קענט לערנען, איר האט געהאט רעביס..." באמירה זו באה לידי ביטוי ענוותנותו היתירה של רב וגדול בישראל זה, שעם כי היה רוב גובריה בידיעות התורה, עם כל זה סבור היה שיכל להשיג ולהתעלות פי כמה וכמה. ותלה זאת עקב שבימי נעוריו התגורר במקומות שלא היו מצויים שם תלמידי חכמים, והיה צריך להתייגע לבדו כדי להבין דברים פשוטים!

יכולני להעיד, כמי ששמע ממנו שיעורים ואף למד עמו בחברותא, שלא נראה זכרון כמותו בפרט בספה"ק ליקוטי מוהר"ן, אותו לימד ברבים בסעודה שלישית, כאשר היה חושך אפילה בהיכל ביהכ"ס, ומתוך זכרונו הבהיר אמר את הלשון במדויק מבלי לעצור אפילו פעם אחת.

כך גם התאים את לימודו לפי רוחם של שומעי לקחו, ובעוד שבדרך כלל למד את שיעוריו בבקיאות באופן שטחי, ובפרט קבע את סדר לימודי יחד עם תלמידו, רבי משה בורשטיין זצ"ל, אשר בביתו התגורר בערוב ימיו. עם כל זה, מי שרק עקב אחריו ידע שמדובר בבעל עיון, ידען נפלא ועמקן גדול.

לאחר נישואי ביקש ממני שברצוני ללמוד עמי תורה פ"ג בליקוטי מוהר"ן תנינא. תורה זו היא מהעמוקות והיותר קשות בספר הקדוש ליקו"מ. אז ראיתי יותר מקרוב את רוב כוחו וחילו כאשר ביאר לפני את כל העניינים המובאים שם לפרטי פרטים באופן מפלא ומבהיל.

במעמד זה שמת לב עד כמה הוא מחשב ושומר על זמנו להפליא. היה זה בעודנו שקוע להסביר איזו שורה מהתורה, ולפתע עצר את המילה שרצה לומר, והתבטא ברגש לב: 'נו, מעריב, ספירת העומר...' התברר שבדיוק ברגע זה חל הזמן המדויק להתחיל את התפילה.

יש לציין עוד, שהחסיד הנודע, רבי בן ציון אפטער זצ"ל, (היא צ"כ"א אלוף) נכח במקום כשלמדתי בצוותא עם רבי אברהם, ומאז בכל פעם שפגש אותי רב"צ היה מבטא בפניי בהערכה רבה את הזכות שנפלה בחלקי ללמוד מחברותא עם האי גברא רבה.

אנ"ש דרי שכונת "שערי חסד" ביקשו מרבי אברהם לעיתים לבוא ולהשמיע ד"ח מאור תורת רביה"ק. באחת הפעמים, כשראיתי אותו פונה לצאת לשערי חסד שאלתי אותו על איזו 'תורה' בכוננתו לדרוש? ותשובתו הייתה: אראה איזה 'עולם' יהיה שם.

הלא דבר הוא; מצדו היה מוכן לדרוש על כל תורה, כי הוא ידע את כל התורות של רבינו בעל פה, אלא שרק היה צריך לראות איזה ציבור מחכה לו, באשר לכל קבוצה צריך לדרוש לפי רוחם ורמתם, ובתבונתו ידע תמיד מה לומר ולמי לומר.

וכמה קלע אל האמת ביטוי של אותו חסיד, רבי יונה לעבל זצ"ל, שהתבטא מתוך הערצה על רבי אברהם: אה, א איד וואס איז קלאר אין אלע רעבינס שיחות!

רבי מרדכי אב"ד דק"ק טעפליק (ג)

שיהא שם שמים מתקדש על ירך

רבינו ז"ל שלח פעם את רבי מרדכי ז"ל אב"ד טעפליק לעיר אומאן, לשמחת שבע ברכות או לשמחת חתונה של אחד מבניו של הגאונים בעל 'מפרשי הים' על הש"ס. החתן היה למדן וחרף גדול, ונשא לאשה את בתו של אחד מגדולי הת"ח שבמדינת אוקריינא, והייתה חתונה גדולה ומפורסמת, אשר באו ונקבצו לשם כל גדולי הרבנים, ואמר לו רבינו: רצוני שתהיה בחתונה זו. ולא הבין ר' מרדכי סיבת הדבר, אמנם נסע לשם.

באמצע הסעודה התווכחו בני השמחה באיזה שאלה והלכה בהלכות ברכת הנהנין, והנה החתן ובני משפחתו היו למדנים גדולים, אולם מתנגדים על דרך החסידים, ופסק החתן איזה פסק דין. ורבי מרדכי אמר להיפך, והחתן שהיה למדן מופלג התוכח עם רבי מרדכי הדיין, עד שאמר לו אביו: בני, אינך צודק, הצדק עם זה הרב! (היינו עם רבי מרדכי), ובירר לו צדקת דעתו של רבי מרדכי. והתפלא מאד החתן ובעלי המשתה, ושאלו עליו מיהו, ונודע להם שהוא מעדת החסידים ומאנשי רבינו, ואמרו זה לזה: לא ידענו שיש בין החסידים ת"ח מופלגים כאלה! ונתקדש ונתעלה על ידי זה קרן החסידים וְשם רבינו. והבין אחר כך כבר לעצמו מדוע שלחו רבינו לשמחה זו. וכשחזר לרבינו סיפר לו כל זה, ואמר לו רבינו: "איך זאת היה כוונתי בשליחות ששלחתך - דאס האב איך טאקע געמיינט" (שיש"ק ח"ה אות נ"ח, וח"ז אות מ"ב).

זרעו אחריו

בנו של רבי מרדכי, היה רבי אברהם ציפרעס (נקרא כך על שם אמו מרת צפרה).

גיסו היה העשירי הגדול והלמדן, רבי דוד מעיר פאלי, שהיה לו מסחר גדול לעשיית משקאות חריפים, אולם בנים לא היו לו, ולכן אמר לגיסו הר"ר מרדכי ז"ל שישלח לו את בנו ר' אברהם והוא יגדלו בתורה, והסכים לזה רבי מרדכי.

אח"כ כשנזקן רבי דוד פאלי מסר לו דודו את הונו ורכושו בחייו, ועלה ר' דוד לארץ ישראל והתיישב בטבריה על התורה ועל העבודה, כי היה ת"ח גדול וגאון מופלג, ור' אברהם היה שולח לו כל מחסורו (שיש"ק ח"ג אות שפ"ה).

ר' משה, גיסו של רבינו ז"ל

ר' משה היה גיסו של רבינו ז"ל, בנו של הרה"ח המפורסם ר' אפרים מאויסיאטין חותנו של רבינו ז"ל

הוא ואחיו ר' חיים ור' צבי התקרבו מאד לגיסם, רבינו ז"ל, והיו דרים בעיר טשערין שליד אוסאטין (שיש"ק ח"ב אות שכ"א).

אחיו ר' צבי היה עשיר ונגיד שנתעשר ע"י ברכת רבינו ז"ל, אמנם ר' משה היה עני, וכמו שאמר רבינו לגיסו ר' צבי: "דירי האב איך שוין פארזארגט, דיין ברודער משה וועט זיין א ציכטיגער ארימאן, דיין חיים אויף איהם איז א רחמנות, ער וועט ניט האבען קיין מעהל אויף שבת [= לך כבר דאגתי, אחיך משה יהיה עני מרוד], ועל אחיך חיים יהיה רחמנות, לא יהיה לו אפילו קמח לשבת], וכן נתקיים בשלשתם כל ימי חייהם, מכוון ממש כדברי רבינו ז"ל" (כוכבי אור, אנשי מוהר"ן חלק מופתים מרבינו ז"ל אות א').

ברכת מויל טוב להרה"ח ר' מאיר יוסף ראטנבערג שליט"א לרגל הויכנס בנו אברהם ישעי' נ"ו לעול תורה ומצוות יה"ר שיזכה לגדלו לתורה לחופה ולמעש"ט ולרוב נחת דקדושה	ברכת מויל טוב להרה"ח ר' אברהם אלחנן היילפין שליט"א לרגל הויכנס בנו חיים ישראל נ"ו לעול תורה ומצוות יה"ר שיזכה לגדלו לתורה לחופה ולמעש"ט ולרוב נחת דקדושה	ברכת מויל טוב להר"ר דוד מנטל הי"ו ולבואו הרה"ח ר' שמואל מנטל שליט"א ולחזונו הרה"ח ר' יצחק היילפין שליט"א לרגל הולדת הבת הנכדה יה"ר שיזכה לגדלה לתורה לחופה ולמעש"ט ולרוב נחת דקדושה	ברכת מויל טוב להרה"ח ר' נחמן אברהם ראטנבערג שליט"א לרגל איווסי בתו עב"ג הבח"ח שנתעון מוקיבין נ"ו יה"ר שיזכה לנחת בית נאמן בישראל בדרך רביה"ק זיע"א